

Streszczenie

Tematem dysertacji są starania polskich władz po II wojnie światowej, jakie zostały podjęte w celu odzyskania złota zrabowanego przez III Rzeszę. Działania te obejmowały przede wszystkim negocjacje z Komisją Trójstronną ds. Restytucji Złota Monetarne, utworzoną przez Wielką Brytanię, USA i Francję. Ramy chronologiczne pracy obejmują lata 1946-1998. W 1946 r. Polska, tak jak inne kraje, złożyła roszczenia do złota monetarnego, czyli zasobów banków centralnych.

Pierwszym celem badań było przedstawienie procesu restytucji i negocjacji toczonych pomiędzy Polską a Komisją Trójstronną i trzema rządami. Dominująca narracja w polskiej historiografii twierdzi, że Polska została potraktowana niesprawiedliwie, a odrzucenie roszczeń było niezgodne z prawem. Dlatego też drugim celem była weryfikacja tej tezy. Trzecim celem było zbadanie wszystkich czynników wpływających na restytucję, takich jak zimna wojna, czy stanowiska rządów brytyjskiego, amerykańskiego i francuskiego. Ostatnim celem było zbadanie działalności Komisji Trójstronnej. Podstawową metodą zastosowaną w badaniach była analiza jakościowa źródeł polskich i zagranicznych, ze szczególnym uwzględnieniem dokumentów wytworzonych przez Komisję. W proces restytucji było zaangażowano wielu aktorów relacji międzynarodowych.

Dysertacja składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym przedstawiono ewolucję pojęć związanych z odszkodowaniami wojennymi (reparacje, restytucja, odszkodowania indywidualne, kontrybucje) w perspektywie historycznej. Rozdział 2. prezentuje skróconą historię Komisji Trójstronnej, od momentu jej powstania aż do rozwiązania. W rozdziale 3. opisano starania polskich władz o pozyskanie złota. Ta część pracy zawiera kategoryzację polskich roszczeń i przedstawia zmuszone negocjacje pomiędzy stroną polską a Komisją i trzema rządami. Po odrzuceniu większości polskich roszczeń w 1958 r., do sprawy powrócono w latach 70. XX w., co przedstawia rozdział 4. Rok 1976 przyniósł przekazanie Polsce tzw. złota gdańskiego. Z racji zakończenia zasadniczej części dyskusji, ta część pracy zawiera również omówienie polskiego przypadku na tle innych krajów składających roszczenia do Komisji. W ostatnim rozdziale przedstawiono stosunek polskich władz do powrotu tematu zrabowanego złota w latach 90. XX w. Z powodu likwidacji Komisji w 1998 r., Polska otrzymała również niewielką ilość złota.

Wyniki częściowo przeczą dotychczasowemu stanowi badań, co wynika m.in. z uwzględnienia niewykorzystywanych wcześniej źródeł. Stanowią również wkład w badania nad historią dyplomacji, stosunkami międzynarodowymi i zimną wojną.